

Återremissyrkande

2020-01-10



Ärende nr: KS 2020-01-15, 2.2.10, 0790/19

Återremissyrkande: Redovisning av uppdrag att utreda förutsättningarna för att samla det fulla kommunala ansvaret för stadens lantgårdar på en huvudman.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Ärendet återremitteras till Stadsledningskontoret som får i uppdrag att utreda intresset från föreningar/föreningslivet – med målsättningen att finna en förening som önskar ta över och bedriva Bergums fritidslantgård på liknande sätt som de fyra övriga gårdarna i rapporten.

Motivering:

Grundtankarna i ärendet, dvs att utreda förutsättningar och möjligheter för att samla alla stadens gårdar på en huvudman och att finna en långsiktig lösning för drift och ekonomi är en bra tanke. I rapporten som nu redovisas framkommer det att fyra av de fem aktuella gårdarna bedrivs i föreningsform. Bergums fritidslantgård avviker på så sätt att verksamheten bedrivs som resursnämndsuppdrag. SDN Angered har så sent som i hösten 2019 begärt att få avsäga sig detta resursnämndsuppdrag.

I rapporten framkommer att SLK saknar kunskap kring om det finns ett intresse från föreningslivet att bedriva Bergums fritidslantgård i föreningsform. Det har samtidigt från föreningshåll och lokala krafter framförts intresse om att ta över driften av verksamheten. Stadsledningskontoret bör därför få i uppdrag att utreda förutsättningar och möjligheter att driva Bergums fritidslantgård i föreningsform på liknande sätt som verksamheterna bedrivs på de fyra andra gårdarna i rapporten. Målsättningen skall vara att finna en förening som önskar driva verksamheten vidare

Inom kort kommer fastighetsnämnden stå som ägare och förvaltare av samtliga lantgårdar. Om driften av Bergums fritidslantgård kan visa sig ske i föreningsform, i det fallet kommer då samtliga gårdar ha samma ägare och verksamheter som bedrivs på liknande sätt. Detta borde således ligga mycket väl i linje med grundtanken kring översynen.

Om det resultatet blir att ingen lösning kan nås för att fortsätta driva gården i föreningsform skall Stadsledningskontoret i det läget utreda möjligheten till och försöka att finna en ny hyresgäst till gården med avsikt att långsiktigt fortsätta bedriva verksamheten i snarlik inriktning som idag (lantbruk).

Att avveckla gården skall vara sista utväg.

**Tjänsteutlåtande**

Utfärdat 2019-11-14

Diarienummer 0790/19

Handläggare

Johan Pheiffer

Telefon: 031-368 02 38

E-post: johan.pheiffer@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att utreda förutsättningarna för att samla det fulla kommunala ansvaret för stadens lantgårdar på en huvudman

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Kommunstyrelsen uppdrag 2019-08-21 § 595 till stadsledningskontoret att skyndsamt utreda förutsättningarna för att samla det fulla kommunala ansvaret för stadens lantgårdar på en huvudman förklaras fullgjort.
2. Kommunstyrelsen uppdrag 2019-08-21 § 595 till stadsledningskontoret att skyndsamt utreda hur en långsiktig lösning för stadens lantgårdar, främst vad gäller finansiering, kan åstadkommas, exempelvis i samverkan med ideella aktörer förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2019-08-21 § 595 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att skyndsamt utreda förutsättningarna för att samla det fulla kommunala ansvaret för stadens lantgårdar under en huvudman. Stadsledningskontoret fick även i uppdrag att utreda hur en långsiktig lösning för stadens lantgårdar, främst vad gäller finansiering, kan åstadkommas, exempelvis i samverkan med ideella aktörer.

Stadsledningskontoret har genomfört en inventering av stadens samtliga lantgårdar och därefter utrett hur ansvarsfördelningen ser ut i nuläget. Utredningen har avgränsats till lantgårdar med publik verksamhet där Göteborgs Stad genom egen drift eller bidrag finansierar hela eller delar av verksamheten.

Efter avgränsningen har stadsledningskontoret identifierat fem lantgårdar som är berörda av utredningen. Dessa är Bergums fritidslantgård, Galaxen, Kättilsröd 4H-gård, Tolsereds 4H-gård och Ladan i Backa. Bergums fritidslantgård är ett resursnämndsuppdrag som ligger hos SDN Angered medan övriga fyra lantgårdar drivs av föreningar, delvis finansierade via föreningsbidrag från idrotts- och föreningsnämnden. Samtliga lantgårdar kommer inom kort att ägas av fastighetskontoret.

Av de fem aktuella lantgårdarna så är det i huvudsak Bergums fritidslantgård som utmärker sig. Den är den enda anläggningen som drivs av Göteborgs Stad, den drivs med lägst budget och går också med stort driftunderskott, samt den gården har högst arrendeavgift. Stadsledningskontoret bedömer att om hanteringen av lantgårdarna ska likställas så är det lämpligt att Bergums fritidslantgård antingen avvecklas eller drivs av

en förening med hjälp av bidrag från staden. Stadsledningskontoret har dock inte utrett intresset hos föreningslivet för att ta ett sådant uppdrag. Belastningen på idrotts- och föreningsnämndens föreningsstöd beror dels på vald omfattning på verksamheten samt vilka möjligheter till självfinansiering som ges. I anslutning till en mer likvärdig hantering av stadens lantgårdar bör en översyn av arrendeavgifterna ske.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den ekonomiska dimensionen är helt beroende av vilken omfattning på verksamheten som önskas. I och med att driften av Bergums fritidslantgård i sin nuvarande utformning går med driftunderskott så behöver medel tillföras för att fortsätta med samma omfattning på verksamheten. Detta kan ske antingen genom en utökad budget eller att verksamheten utvecklas mot högre självfinansiering. I ett alternativ där Bergums fritidslantgård avvecklas frigörs 710 tkr till annat ändamål, eventuella avvecklingskostnader ej inräknat.

Bedömning ur ekologisk och social dimension

Stadsledningskontoret bedömer att varken huvudmannskapet eller finansieringsform har någon påverkan på denna dimension. En eventuell avveckling av Bergums fritidslantgård kommer dock få en påverkan på den sociala dimensionen eftersom lantgården idag är en samlingspunkt i bygden och ett populärt utflyktsmål för förskolor och skolor.

Bilaga

Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2019-08-21 § 595

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2019-08-21 § 595 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att skyndsamt utreda förutsättningarna för att samla det fulla kommunala ansvaret för stadens lantgårdar på en huvudman. Stadsledningskontoret fick även i uppdrag att utreda hur en långsiktig lösning för stadens lantgårdar, främst vad gäller finansiering, kan åstadkommas, exempelvis i samverkan med ideella aktörer. I detta tjänsteutlåtande redovisas båda utredningarna.

Beskrivning av ärendet

Stadsledningskontoret har genomfört en inventering av de lantgårdar som Göteborgs Stad är involverade i. Fastighetsnämnden har totalt sett 200 jordbruksarrenden varav ca 60 av dessa handlar om gårdsarrenden där arrendatorn bor på gården och har fullt besittningsskydd. I princip är detta rena arrenden där Göteborgs Stad endast är involverade såsom fastighetsägare men saknar i övrigt intresse i verksamheten.

Vid en avgränsning av lantgårdar där staden, antingen genom egen drift eller genom finansiering, har intressen i den verksamhet som bedrivs på gården begränsas antalet till fem. Dessa är Bergums fritidslantgård, Galaxen, Kättilsröds 4H-gård, Tolsereds 4H-gård samt Ladan i Backa. Stadsledningskontoret bedömer att det är dessa fem som utgör intresse för utredningen.

Utöver dessa finns även Häljeredes gård där fastighetsnämnden har bidragit med en investering för att gården ska kunna ta emot besökande skolklasser. Det finns dock inga avtal mellan arrendatorn och Göteborgs Stad kring verksamheten utan arrendatorn bedriver en ren näringsverksamhet inriktad mot mjölkproduktion. Utredningen har därför även sorterat bort denna lantgård, trots att det finns inslag av publik verksamhet.

Utredningen har inte heller berört parker med djurhållning såsom Eriksbo fritidspark och Barnens Zoo i Slottsskogen.

Bergums fritidslantgård

Bergums fritidslantgård är ett resursnämndsuppdrag hos SDN Angered. Gården är belägen i Olofstorp och där bedrivs jordbruk, djurhållning, besöksverksamhet samt en daglig verksamhet. Besöksverksamheten innehåller besöksprogram för skolklasser och andra grupper samt möjlighet att boka konferenser. Stadsdelsnämnden arrenderar fastigheten av fastighetsnämnden.

Resursnämndsuppdraget medför en budget på 710 tkr (2020). SDN Angered arrenderar lantgården av fastighetsnämnden för en årlig avgift om 305 tkr (2019). Utöver arrendet har SDN Angered uppskattat driftkostnaderna till 2 240 tkr/år. De har även en beräknad intäkt på 160 tkr/år. Enligt stadsdelens beräkningar medför resursnämndsuppdraget i sin nuvarande utformning ett årligt driftunderskott på 1 700 tkr. Tidigare har detta underskott finansierats genom sektor IFO-FH som under lång tid bedrivit daglig verksamhet på lantgården. I och med införandet av lagen om valfrihetssystem (LOV) bedömer stadsdelen att den ersättningsmodellen inte längre är möjlig.

SDN Angered beslutade 2019-05-21 §174, dnr N131 0127/19, att avsäga sig resursnämndsuppdraget och tillskriva kommunstyrelsen att finna annan lämplig huvudman. Orsaken till att nämnden vill avsäga sig uppdraget är att nämnden menar sig

sakna ekonomiska möjligheter att fullgöra resursnämndsuppdraget inom befintlig budgetram. Kommunstyrelsen avslag begäran med hänvisning till denna utredning.

Galaxen

Galaxen är en stadslantgård som är belägen i Bergsjön. Gårdens verksamhet är riktad mot främst barn- och ungdomar och hålls öppen dagligen. De tar emot förskolegrupper och skolklasser på regelbunden basis och bedriver programverksamhet. Verksamheten startades i kommunal regi men har sedan 1991 bedrivits i föreningsform av Föreningen Galaxen med 175 registrerade medlemmar (år 2017). Fastigheten ägs av lokalnämnden som hyr ut djurstallet till SDN Östra Göteborg för 68 tkr/år. Stadsdelsnämnden upplåter sedan stallet till föreningen kostnadsfritt. Huvudbyggnaden ägs av föreningen. Park- och naturnämnden förvaltar närliggande beteshagar och paddock. Kostnaderna för verksamheten uppgick 2018 till ca 3 400 tkr varav personalkostnaderna utgjorde ca 2 300 tkr. Verksamheten finansierades genom ett verksamhetsstöd från idrotts- och föreningsnämnden på 2 272 tkr, bidrag för särskilda aktiviteter, lönebidrag samt egen finansiering, främst genom intäkter från caféverksamheten. Det pågår en process med att föra över fastigheten från lokalnämnden till fastighetsnämnden.

Kättilsröds 4H-gård

Kättilsröds gård är belägen i den norra delen av Hisingsparken och drivs allt sedan 1982 av 4H. Gården är en lantgård i gammaldags stil med djurhållning som hålls öppet för allmänheten dagligen. Gården har utöver programverksamheten en stor lägerverksamhet. Gården har förvaltats av idrotts- och föreningsnämnden men har överförts till fastighetsnämnden enligt tidigare beslut om struktur för stadens fastighetsförvaltning. Föreningen har ett arrende hos fastighetsnämnden med en årlig avgift om 20 000 kr. Kättilsröds 4H-förening har 438 medlemmar (2017) och får bidrag från idrotts- och föreningsnämnden på 1 240 tkr. Föreningens personalkostnader uppgår till 2 000 tkr. Driften i övrigt är till stor del självfinansierad via intäkter från framförallt lägerverksamhet.

Tolsereds 4H-gård

Gården finns vid Lilla Tolseredsvägen i Hisings-Kärra. Likt Kättilsröd drivs även denna lantgård av en 4H-förening. Verksamheten riktas mot barn och ungdomar och gården har djurhållning, program- och lägerverksamhet. Föreningen arrenderar gården av fastighetsnämnden med en årlig avgift på 53 400 kr. Föreningen har 130 medlemmar (2017) och får verksamhetsbidrag från idrotts- och föreningsnämnden på ca 965 tkr. Föreningen har uppskattat att kostnaderna för att driva verksamheten uppgår till ca 2 400 tkr varav 1 400 tkr utgörs av personalkostnader.

Ladan i Backa

Ladan i Backa återfinns på Rimmaregatan i Norra Hisingen. Det är en lantgård som tidigare drivits i kommunal regi men som sedan 2012 drivs av föreningen Ladan. Det är en besöksgård som är öppen dagligen under dagtid med programverksamhet visa kvällar. Verksamheten ingår i ett Leader-projekt vilket kommer medföra att verksamheten utökas under det kommande året. På platsen finns även en förskola som drivs i form av ett föräldrakooperativ. Även friluftsförbundet Hisingen hyr en mindre lokal på adressen. Samtliga verksamheter hyr lokalerna av lokalnämnden som agerar fastighetsägare men även här pågår det en process med att föra över fastigheten till fastighetsnämnden. Ladan i Backa erhåller bidrag från idrotts- och föreningsnämnden på ca 1150 tkr.

De intilliggande markerna förvaltas av park- och naturnämnden. SDN Norra Hisingen bedriver även daglig verksamhet på lantgården.

Jämförelse av verksamheterna

Samtliga lantgårdar är belägna i de norra delarna av staden och uppvisar en snarlik verksamhet. Gårdarna är öppna för allmänheten året runt och ger förutsättningarna för göteborgarna att komma i kontakt med traditionell djurhållning. Samtliga gårdar genomför en mängd olika programverksamheter, där antalet aktiviteter korrelerar starkt med den budget verksamheten förfogar över. Fyra lantgårdar (Tolsered, Galaxen, Kättilsröd och Ladan i Backa) drivs av föreningar medan en (Bergums fritidslantgård) drivs av SDN Angered som ett resursnämndsuppdrag.



Tre av lantgårdarna (Tolsered, Kättilsröd, Bergums fritidslantgård) ägs och förvaltas av fastighetsnämnden medan övriga två (Ladan i Backa och Galaxen) förvaltas av lokalnämnden. Båda dessa är dock på väg att föras över till fastighetsnämnden varpå samtliga lantgårdar kommer att vara samlade hos en huvudman.

Verksamheternas uppskattade driftkostnader är förhållandevis homogena, där Ladan i Backa urskiljer sig med lägre kostnader än övriga, vilket framgår av tabellen nedan. Det som ingår i bidragsposten nedan är endast de samlade bidragen från idrotts- och föreningsnämnden (för de föreningsdrivna lantgårdarna) samt kommunbidraget för resursnämndsuppdraget. Andra bidrag, från till exempel stadsdelsnämnderna utgör en del av självfinansieringen. Dessa bidrag är i huvudsak riktat till specifika aktiviteter och inte till driften av lantgårdarna. Undantaget är SDN Östra Göteborgs hyressubvention på 68 tkr/år till Galaxen.

Fritidslantgård	Arrende/Hyra	Totala driftkostnader	Bidrag	Behov av självfinansiering
Bergums fritidslantgård	305000	2540000	710000	1830000
Galaxen	0	3400000	2272000	1128000
Kättilsröd 4H-gård	20000	3100000	1240000	1860000
Tolsereds 4H-gård	53400	2400000	965000	1435000
Ladan i Backa	172000	1400000	1150000	250000

Ladan i Backa särskiljer sig även beträffande behovet av självfinansiering, vilket är avsevärt lägre än för övriga verksamheter. När det gäller kostnader för arrende och hyra så har Bergums fritidslantgård högre kostnader än övriga lantgårdar. Galaxen har ingen kostnad alls i och med att SDN Östra Göteborg betalar deras hyra för stallet och att föreningen själva äger huvudbyggnaden.

Av de fem aktuella lantgårdarna så är det i huvudsak Bergums fritidslantgård som sticker ut. Den är den enda anläggningen som drivs av Göteborgs Stad, den drivs med lägst budget och går också med stort driftunderskott, samt den gården har högst arrendeavgift.

Stadsledningskontorets bedömning

Av de fem lantgårdarna är det bara en verksamhet som har kommunen som huvudman medan övriga drivs av olika föreningar. Inom kort kommer fastighetsnämnden stå som ägare och förvaltare av samtliga lantgårdar. I den meningen är samtliga lantgårdar redan samlade hos en och samma huvudman. I samband med det kan det finnas anledning för fastighetsnämnden att se över de olika avgifterna och säkerställa att de är fastställda på saklig grund.

Om ambitionen är att samtliga verksamheter ska bedrivas på ett likvärdigt sätt bör även Bergums fritidslantgård framöver drivas av en förening. Stadsledningskontoret har dock ingen uppfattning om huruvida det i dagsläget finns intresse för detta inom föreningslivet. Det skulle i så fall innebära att resursnämndsuppdraget avslutas och att stadens del av finansieringen sker genom ett föreningsbidrag från idrotts- och föreningsnämnden. Det bör dock påpekas att resursnämndsuppdragets verksamhet, i dess nuvarande form, är underfinansierat med 1 700 tkr. För att fortsätta bedriva verksamheten med samma omfattning behöver medel tillföras, antingen genom ökade bidrag eller genom en högre grad av självfinansierad verksamhet. Även om flera av de föreningsdrivna lantgårdarna visar att en självfinansiering i sådan grad är möjlig så är stadsledningskontorets bedömning att det kommer att ta tid för en ny aktör att nå en sådan grad av självfinansiering. Ett alternativ till lösning är att avveckla Bergums fritidslantgård och överlåta till fastighetsnämnden att finna en ny hyresgäst till lantgården.

Med de förutsättningarna beträffande ansvar och finansiering som beskrivs i detta tjänsteutlåtande föreslår stadsledningskontoret att uppdragen förklaras fullgjorda.

Magnús Sigfússon

Direktör Stadsutveckling

Eva Hessman

Stadsdirektör



Yrkande från S angående stadens lantgårdar

§ 595, 0790/19

Beslut

Enligt yrkande från S:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att skyndsamt utreda förutsättningarna för att samla det fulla kommunala ansvaret för stadens lantgårdar på en huvudman.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att skyndsamt utreda hur en långsiktig lösning för stadens lantgårdar, främst vad gäller finansiering, kan åstadkommas, exempelvis i samverkan med ideella aktörer.

Tidigare behandling

Bordlagt den 22 maj 2019, § 407, den 12 juni 2019, § 494 och den 19 juni 2019, § 549.

Handlingar

Yrkande från S den 15 maj 2019.

Yrkande från M, L och C samt särskilt yttrande från KD den 19 juni 2019.

Yttrande från V och MP den 10 juni 2019.

Yttrande från SD den 17 juni 2019.

Yrkanden

Helene Odenjung (L) yrkar bifall till yrkande från M, L och C den 19 juni 2019.

Marina Johansson (S) och Martin Wannholt (D) yrkar bifall till yrkande från S den 15 maj 2019. Vidare yrkar Marina Johansson (S) avslag på yrkande från M, L och C den 19 juni 2019.

Propositionsordning

Ordföranden Axel Josefson (M) ställer propositioner på yrkandena och finner att yrkandet från S bifallits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för bifall till yrkande från S och Nej för bifall till yrkande från M, L och C.”

Daniel Bernmar (V), Martin Wannholt (D), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V), Jessica Blixt (D), Jonas Attenius (S) och tjänstgörande ersättaren Viktoria Tryggvadottir Rolka (S) röstar Ja (8).

Helene Odenjung (L), Hampus Magnusson (M), Jörgen Fogelklou (SD), Naod Habtemichael (C) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Nej (5).



Protokollsanteckningar

Representanterna från D antecknar följande till protokollet: Demokraterna stödjer beslutsatserna i S yrkande men tar avstånd från brödtexten. Alliansen kunde fått igenom även sitt yrkande men valde medvetet en propositionsordning som hindrade detta.

Elisabet Lann (KD) antecknar följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat Nej.

Representanterna från V och MP antecknar som yttrande en skrivelse från den 10 juni 2019.

Jörgen Fogelklou (SD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 17 juni 2019.

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 19 juni 2019.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2019-09-17

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar